2023-08-18

Rekommendationer för val av tangentbord för elever med blindhet

Dessa rekommendationer är framtagna av Specialpedagogiska skolmyndigheten Resurscenter syn, i samråd med syncentraler runt om i landet. Arbetet gjordes under vårterminen 2023.

För att en elev med blindhet ska få en effektiv studieteknik vid datorn krävs att eleven kan hantera det tangentbord som används. Förutom bokstavs- och siffertangenterna är det upp till ett tjugotal ytterligare tangenter som eleven behöver kunna för att skriva, och utföra olika kortkommandon. Eleven lär sig kortkommandon gradvis utifrån funktioner som de behöver i sitt skolarbete. För att bli snabb och självständig behöver fingersättning och kortkommandon vara mer eller mindre automatiserade. Därför är det viktigt att välja ett tangentbord som fungerar bra för eleven.

I den här skrivelsen ger vi rekommendationer för val av tangentbord för elev med blindhet.

Externt tangentbord

När eleven ska gå över från punktskriftsinmatning till att använda ett ”vanligt” tangentbord rekommenderar vi att eleven använder ett externt tangentbord med numeriska tangenter, och utan fn-tangent. Många kortkommandon är enklare att utföra på ett sådant tangentbord jämfört med ett laptoptangentbord, och tangenterna är lättare att känna. Det krävs inte heller lika många inställningar när eleven använder ett externt tangentbord, exempelvis inställningar för pekplatta, fn-lock och tangentbordslayout. Ytterligare en fördel är att de har en standardutformning till skillnad från laptoptangentbord som kan skilja sig åt från modell till modell.

Har eleven ett externt tangentbord kan det vara bra att ha en usb-hubb så att man får fler usb-ingångar, eftersom det ska finnas plats för punktskriftsskärm, externt tangentbord och hörlurar.

Val av tangentbord bör generellt göras utifrån elevens och omgivningens förutsättningar. Väljer ni att eleven ska använda ett laptoptangentbord kräver det mer datorkunskap hos omgivningen eftersom fler inställningar behöver göras, och fler oförutsedda problem kan inträffa. Det kräver också mer kompetens från eleven själv.

Om det finns bra tekniska förutsättningar, både hos eleven och vuxna runt omkring, finns det inget hinder att eleven efterhand går över till att använda ett laptoptangentbord.

Laptop med fullstort tangentbord

Om ni väljer att eleven med blindhet ska arbeta på ett laptoptangentbord rekommenderar vi en laptop med fullstort tangentbord. Den är lite tyngre att bära på men den är mycket enklare för eleven att använda än en liten laptop. Se till att home, end, pgup (page up), och pgdn (page down) finns som separata tangenter, och att de är placerade på ett lämpligt sätt för kortkommandon. Ett ytterligare önskemål är att det finns en insert-tangent.

Om ni vet att eleven enbart ska använda ett externt tangentbord går det lika bra att skaffa en liten laptop eftersom laptopens tangentbord ändå inte kommer att utnyttjas av eleven.

Tangentbordsträning

Vi rekommenderar att eleven ges möjlighet till att träna och lära sig sitt tangentbord ordentligt. Säkerställ att eleven vet var viktiga tangenter som till exempel home, end, pgup och pgdn sitter på just det utvalda tangentbordet. Kortkommandon behöver läras in och tränas successivt under skoltiden. På så vis kan eleven få en snabbare och mer självständig studieteknik.

Sammanfattning

- Vi rekommenderar att en elev med blindhet i första hand använder ett externt tangentbord, med standardutformning.
- Om det finns tekniska förutsättningar hos både omgivning och elev finns det inte några hinder att eleven så småningom går över till att använda ett laptoptangentbord.
- Om eleven ska använda ett laptoptangentbord rekommenderas en laptop med fullstort tangentbord med numeriska tangenter, och där home, end, pgup och pgdn har separata tangenter som sitter ergonomiskt till för kortkommandon.
- Eleven behöver ges möjlighet att träna och lära sig sitt tangentbord ordentligt.